

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 4.

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 26. januar 1946.

Bladid verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

20. árg.

Sendimannanevndin.

Nevndin, sum Løgtingið valdi at fara niður at tingast við Danir um okkara stjórnarstøðu, er nú farin. Henda nevnd man vera fylgd við stórum áhuga av fjøldini av Føroyingum. Hon ber jú tað í skildri sínun at finna fram á eitt úrslit um spurningin Føroyar—Danmark. Hon skal royna at vita, um ein greiða kann fáast á hetta mætímkla stríð, sum nú í brátt eina hálva öld hevur staðið um okkara støðu í Kongarikinum Danmark, og annars hava á máli øll okkara viðurskipti við hetta land.

Tað er so ofta sagt og fram-borið, at hetta stríð hevur verið eitt tómt stríð, tað hevur verið framburðsforðandi og hevur sætt óneyðugt haturs og spillandi mis-skiljing í fólk okkara. Ti er tað, at vit hava grundir til at ynskja og trákast eftir, at hesir menninir, sum fara niður, koma aftur við einum tolliligum úrsliti. Eitt annað er, um einhver kann spyrja, um vit hava so stórar grundir til at vænta nógv burtur úr tingingunum. Nevndin hevði vist einki felags uppskot at leggja fram fyri hina donsku stjórnina, og hin eini flokkur á Tingi, Sambandsflokkurin, tyktist ikki at hava vilja til nakra broyting. Ti skal ikki verða nortið við amtsstøðuna, Løgtingið ikki hava fullt lóggávuveldi í øllum málum, tað hevur fíggjarliga abyrgd fyri, so er jú stóðan fullvegis hin sama, sum hon var. Um vit skuldu fingið rættin til at havt sakkænar menn sitandi á teimum donsku umboðsstovunum í útlandum, tá ið vit einki verunligt kunna avgera, verður ikki stórvegis vunnið, og tað fer ikki at kallast nøkur broyting.

Flaggið er ein spurningur, vit hava orsøkir til at hugsa um við ótta. Hann hevur altíð verið stríðs-evnið mikla, og tað man hann fara og verða hesa ferð við. Hann nertur einki við vinnu og pening, men er mest ein kensluspurningur, og slíkar, vita vit, stendst mesta illstøðan av, og eru so státt ringastir at loysa.

Tað er eisini at nevna, at í hesum ferinum eru Føroyingar bara annar parturin. Danir sita hinumegin tingarborðið, og tá ið tingað verður, skulu báðir teir avvarandi partarnir hava eitt orð at siga. Men vit mugu tó halda, at Danir eins væl og Føroyingar

ynskja eftir, at hetta gamla klandur kann niðurlæggjast og komið verður til eitt úrslit, ið báðir partar kunna hava heiður og sóma av. Teir mugu eftir valgúrslitinum og tí, ið framkomið er í Føroyum hesi seinastu ár, siggja, at meirilutin av fólkinum ynskir eina broyting. Eru so limirnir í nevndini ikki á einum máli, kundu kanska teir donsku tingingarmenninir fingið sær eitt yvirlið á støðuna og eftir tí skapa eitt uppskot, sum so kundi verið sett fram.

Hitt danska fólkíð er demokratisk fólk, og hin danska stjórnin er demokratisk frisinnað stjórn. Demokratiini hava funnið vegir, ið sam-eina kunna ymiskar landapartar, og vit fara at halda, at danskir menn eisini duga at finna ein veg, soleiðis at Føroyingar sum ein litil men tó serstøk tjóð fáa abyrgd og ræði uttan at loysa hin gamla ríkisfelagsskapin við Danmark.

Men hvussu so verður og ikki verður, so latið okkum ynskja monnum, ið farnir eru niður til Danmarkar, góða ferð, og at teir koma aftur við tíðindum, ið bera boð um stjórnarligan frið og framgongd fyri land okkara.

Ein kærleikskransur.

»Dimmalætting« sýnast at hava lagt seg eftir í seinastuni at knýta kærleikskransur til P. M. Dam og javnaðarflokkin. Nú P. M. Dam fór av landinum sum valdur sendimáður at tingast um okkara viðurskipti við Danmark saman við valdum Sambandsmonnum og Fólkaflakksmonnum var honum sendur ein tilikur kransur, men tíverri var »Drottningin« sigld, so hann fekk ikki høvi á hesum sinni at bera fram tækk fyri kransin.

Javnaðarmenn lægdu niður stríðsmál, tá ið Føroyar og Danmark vóru atskild, og gingu við til eitt samarbeiði við Sambandsflokkinn og Sjálfstýrisflokkinn á Tingi. Tað var ikki tí, at teir vunnu nakrar politiskar kransar heldur enn hinir flokkarnir. Heldur var tað tó Sambandsflokkurin, sum fekk nógv av sínum seglum á loft.

Javnaðarflokkurin hevur havt ta tjóðskaparstøðu, áskoðan, at tann tjóðskaparliga hugsanin og alskurin eru ein natúrligur vøkstur, og tað eru óráð og óklókt at fara og færa

eitt treiskt og býttligt stríð fyri at forða hesum vøkstri. Hetta treiskni og afturhald gjørdi eisini sitt til, at Samgonguflokkarnir saman við amtmanni komu at hava afturgongd, tá ið avtornaði.

Nú greiðir »Dimmalætting« sínun lesarum frá, at eingin hevur sýnt slíkt hán og slíka vanvirðing móti Danmark sum P. M. Dam — og sjálvandi allir hinir Javnaðartingmenninir. Ikki bert hava teir forhænað hitt danska flaggið, men teir hava sýnt slíkt haturs móti tí, at teir eru farnir upp at kappast flaggstongina av, sum flaggið hevur hingið í. — Ella fingið aðrar leigusveinar at gera tað. — Hatta er tað, ið flokkurin fær fyri ikki, tá ið Danmark var bundið, at loysa tey bond, sum bundu Føroyar til hetta land. Eitt frálíkt viðmælisskriv at fáa hjá P. M. Dam og Øregaard at leggja fram fyri statsministara Knud Kristensen og allar hinar Venstra-menninar. Men tað er ikki so óvánt, at »Dimmalætting« og Sambandsflokkurin plaga at leggja fram tilik viðmælisskriv fyri danska stjórn og danska fólkíð.

Og so mælir hon í sama orðadráttir Javnaðarflokkinum og blaði hans at taka seg til fyridømi, tá ið tað geldur um at verja Danir móti teimum ófýggjajaligu Fólkaflakksmonnum. — Jú, gott fyridømi er, og væl er vart. Hjálpa henni at sáa misskiljing og illvilja millum Danir og Føroyingar og gera viðurskiptini verri enn tey eru.

Fundurin í London.

Mætastu tíðindir frá útheiminum eru tey um henda stórfundin, sum hildin verður í hesum døgum í London. Har eru umboðsmenn frá 51 tjóðum komnir saman at loysa og samráðast um, hvussu gerast skal, um semja og góðvild skulu liva millum tjóðirnar.

Friðurin er komin, men viðurskiptini tjóðanna millum eru langt ífrá ljós, og menn, sum svartskygdur eru, mugu halda, at tey fáast ikki at batna, men standa snarari til at versna. Har eru trætur um mark og »interessu« í, tí hvør tjóðin dregur at sær, og illtáningin er at øðrum liggur og lúrir og beinist ikki burtur. Og so stendur »atomvandin« sum ein svørt hond og hóttar úti í sjónarvinginum. Brekini sýnast ikki so státt at vera bert av fíggjarligum og socialum slagi, men heldur andalig. Menniskjuni tykja

374

Persónvognur

at terva eini andaligari afturføðing; hon má lekjast, men tá ið sjúkan er sálarlig, lekst hon ikki við verðsligum ráðum. Og tí er tað, at mangur maður í heiminum í dag heldur, at vansarnir og brekini verða ikki bøtt við at halda statsmannafundir. Teir laga seg bara eftir egoistiskari áskoðan, og hin gamli heimurin við øllum sínum rangleikum verður sum hann er.

Men lat okkum tó tveita svartskygni og vóna, at hesir menninir, sum sita saman í London, mugu hava eydnu til at leggja grundarlagið fyri einum alheims-sambandi, ið tryggja kann friðin, so at heiminurin ikki aftur verður tveittur út í eitt slíkt ragnarok, sum hann beint nú er komin úr.

Tunnel gjøgnum Hvalbiarfjall.

Nordari parturin á Suðuroynni liggur eina ringast fyri í Føroyum víðvíkjandi ferðasambandi. Eingin vegur frá keypstaðnum Tvøroyri til báðar bygdirnar Hvalba og Sandvík, ið eru ein stór felagssókn við einum fólkatali uppá millum 700 og 800 menniskjur. Smíril kemur inn á Hvalbæ eina ferð um vikuna, og so siglir ein motorbátur við posti og farmi til báðar bygdirnar triggjar ferðir um vikuna. Men so ringt sum farvatnið er norður og suður um Froðbiarnipu, er tað ofta á vetrartið, at hann ikki kann sigla fyri verður. Báðar bygdirnar hava óføra góð líkindi fyri jarðabrúki og somuleiðis útróðri. Slík pláss hava tí, um hesi líkindi verða bøtt um, góðar mogleikar til at flyta burtur vørur, ið keypstaðurin kann taka ímóti og nýta bæði til sjálvsbrúk og útflytan.

Tað eru nógv ár, síðan menn fóru at røða um at vegur skuldi verða gjørdur millum plássini, og maður man vist onkundi hava verið og kannað um líkindini. Men vegurin verður langur og dýrur, fjallssíðurnar eru brattar, og at sleppa upp úr Hvalba við vegi gjøgnum hina tiltiknu